

## Senat se je izrekel v soboto za počitnice.

SENATOR BORAH JE VODIL OPOZICIJO PROTI POČITNICAM.

Za počitnice je glasovalo 27 senatorjev, proti pa 26.

Washington, D. C. — Senat ni hotel v soboto priznati nujnosti, da predsednik takoj prevzame brzojavne in telefonske naprave.

Mesto da bi senat pooblastil predsednika, da prevzame brzojavne in telefonske naprave vseh stavk brzojavnih uslužbencev, ki je visela v soboto na tanki niti, je sprejel resolucijo, da se zasedanje kongresa preloži do 12. avgusta.

Rezolucijo je predložil senator Martin, vodja senatne večine, in zanjo so glasovali demokrati.

Kasneje je Kitchin, vodja večine v zbornici, ponudil resolucijo za preložitve zasedanja, toda umaknil jo je, ker je bil prepričan, da bo odklonjena.

V senatu je bila o resoluciji precej vroča debata. Republikanci je vodil senator Borah, ki je dejal, da kongres ne sme preložiti zasedanja, dokler ni rešeno vprašanje državne kontrole nad brzojavnimi in telefonskimi napravami. Demokratični voditelji so vztrajali, da rešitev državne kontrole nad brzojavnimi in telefonskimi napravami ni nujna.

Senator Borah je dejal, da je zbornica v naglici sprejela resolucijo, ker je bila prepričana, da je bila potrebna pred počitnicami. Dejal je, da se ne strinja, da se preneha z zakonodajnim delom, ker bi delali senatu očitke, ako bi nastale kakšne nujnosti.

Senator Martin je odgovarjal, da ni potreba, da sprejmejo resolucijo. Predsednik Wilson ima oblast, da prevzame brzojavne in telefonske naprave, če nastane taka potreba.

Mr. Borah je vztrajal, da bi zbornica ne hitela tako z resolucijo, če ne bi bila nujna.

Senator Overman je rekel, da je bil v letu 1866 sprejet zakon, ki pooblastuje predsednika, da prevzame brzojavne naprave, če se mu zdi potrebno. Dejal je, da ta oblast zadostuje za predsednika.

Senator Lewis je rekel: "Nam ni treba sedaj sprejeti resolucije, kajti predsednik je vrhovni poveljnik, če se mu zdi potreba, lahko prevzame, kar potrebuje."

Senator Pomerene iz države Ohio je izjavil, da nasprotuje vsaki akciji, če ni informiran, da je vladna kontrola potrebna.

Senator Sherman, republikanec iz Illinois, je dejal, da stavka brzojavnih uslužbencev ne tvori nevarnosti, da se uvede državna kontrola nad železnikami.

Senator Johnson iz Karoline je priporočal, da senat ostane na delu.

Glasovanje o resoluciji je bilo sledeče.

### Demokratje za resolucijo

Beckham, Fletcher, Gerry, Gore, Guion, Kendrick, King, Lewis, McKellar, Martin, Overman, Pomerene, Penrose, Poindexter—5.

### Demokratje proti resoluciji

Ashurst, Bankhead, Jones (N. M.), Myers, Nugent, Pittman, Sheppard, Shields, Smith (Ga.), Thompson, Trammell, Vandamm—12.

### Republikanci

Borah, Curtis, Fernald, France, Hale, Johnson (Cal.), Jones (Wash.), Kellogg, New, Norris, Sherman, Smoot, Sterling, Sutherland—14.

Predsednik Wilson se je v pisanju zahvalil kongresniku Simsu, na počitnice.

## Kongres sprejel kompromisno ceno za pšenico.

KOMPROMISNA CENA ZA BUŠELJ PŠENICE JE \$2.40.

Predsednik najbrž vetira ta predlog.

Washington, D. C. — Kongres je napravil kompromis v sporu glede povišanja pšenične cene, ko je določil \$2.40 kot minimalno ceno za bušelj pšenice. Ta predlog podpira pšenice za 20 centov pri bušlju. Cena je določena za severno pšenico štev. 2 in pšenice enake vrste.

Kmalu po odglasovanju je vstal kongresnik Lever iz Južne Karoline, predsednik poljedelskega odseka, in naznanil zbornici, da je bil obveščen, da predsednik vetira spremenjeni predlog.

Uradniki so izražali, da se sode moka podraži za \$2, če se bušelj pšenice podraži na \$2.40. S podražitvijo moka se podraži tudi hleb kruha od 2 do 8 centov. Če ostane stalna cena \$2.40 za bušelj pšenice, bodo prodajali bušelj pšenice v New Yorku po \$2.75. V vladnih krogih menijo, da podražitev kruha lahko povzroči nepokoj v industriji. Od povsod bi prihajale zahteve po povišanju meze, kajti stalna cena za pšenico je nekakšno merilo za ceno drugih živinskih potrebščin in uravnava delavske meze.

V zbornici je glasovalo za predlog 150 kongresnikov in 106 proti. Predlog je stavil kongresnik McLaughlin iz Michigana. Kongresnik Morgan iz Oklahome je predlagal \$2.65. Njegov predlog je bil odklonjen, ne da bi zbornica glasovala po imenih. Senat je sprejel ceno \$2.40 za bušelj pšenice z navadnim glasovanjem.

Predlog pravi, da cena \$2.40 velja za pšenico pri lokalni žarnici ali elevatorju ali na domačem železniškem trgu.

Kongresnik Lever iz Južne Karoline je dejal, če se na ta način določajo cene za pšenico, tedaj je treba določiti cene tudi za vse druge važne in stalne potrebščine.

Kongresnik Griffin iz New Yorka je govoril v splošnem proti določanju cen. Dejal je, da se trudi kongres rešiti narodna gospodarska vprašanja s tem, "da vleče uha svojih škornjev."

### ŽELEZNIČARJI SE NISO PREJELI MEZDE ZA NAZAJ.

Chicago, Ill. — Številne poročbe so dognale, da mnogi železničarji še niso prejeli povišane meze za nazaj, ki jo je potrdil železniški ravnatelj McAdoo. V največ slučajih ni bila izplačana zaostala meza, dasi je minilo že mesec dni. Meza bi jim morala biti izplačana, od prvega januarja.

Manjše železniške družbe so izplačale zaostalo mezo, sitnosti so le pri večjih železniških družbah, ki imajo premalo uradnikov, da izračunajo diferenco, ki gre uslužbencem. Železniški uradniki pravijo, da hite z delom in da bo zaostala meza kmalu izplačana. Mr. McAdoo je priporočil železniškim družbam, da naj zaostalo mezo izplačajo v najkrajšem času.

### NAD DVAJSET MILJONOV TON PREMAGA PRODUKCIJA V ENEM TEDNU.

Washington, D. C. — Produkcija premoga se je pomnožila v tednu, ki je končal z 29. junijem. V tem tednu so proizvedli 12,458,000 ton mehkega premoga.

Predsednik zbornice trgovskega odseka, da je zbornica sprejela resolucijo za državno kontrolo nad brzojavnimi in telefonskimi napravami, kar dokazuje najmanj napravnimi, kar dokazuje najmanj napravnimi, preden odide kongres na počitnice.

## Detalji o katastrofi na reki Illinois.

LJUDSTVO GROZI KAPITANU IN MOSTU.

Parnik spoman nesposobnim za plovbo pred petnajstimi leti.

Pekin, Ill. — Izletniški parnik "Columbia," ki je postal grob za mnoge izletnike, se je prelomil na dvoje, ko je zadel ob skrit hlobo ali peščenino. O parniku pravijo, da so ga oblasti že pred petnajstimi leti, ko je plul po reki Mississippi, proglasile nevarnim. Sune je tako pretresel parnik, da je šel del njega na kose. Na stotine plesalec je bilo ujetih na nižjem krovu kot v pasti, ko je veda vdrila v razbito in prekučeno ladijsko podrtino. Nekateri izletniki so plavali na suho, nekatere so rešili stanovniki ob obrežju, mnogi pa niso mogli ubežati iz ladijske podrtine in so umrli, preden so pogumni rešili prišli do njih.

Vojaki zdaj patrolirajo po mestnih ulicah, kajti ljudstvo je silno razočano na kapitana in mostovo in čule so se grožnje, da linčajo kapitana Herman Mehla in pilota Tom Williamsa in Dell Siveleya.

Oni so poveljevali ladji na povratku iz Al Fresco Parka, ki se nahaja dve milj in pol severno od Peorije. Glasovi se slišajo, da so bili pri plesu, ko se je parnik prelomil na dvoje in da so brodari prvi pridno segli po pijačo in so bili ob času nezgode pod vplivom opojne pijače.

C. A. Rau iz Pekina, ki se je rešil, izjavlja, da je po nezgodi splezal v pilotsko kajuto in je našel tam človeka, o katerem vodi po vseh znamenjih, da je apal.

"Takoj po sunku sem se znebil," kajti Dellova žena je bila na pomoč, da rešim njenezo soprogo," je rekel Rau. "Naši sem ga prisilene med podrtino proti pilotski kajuti. Stal je pokonci. Potreboval sem sekira, da ga rešim, in šel sem po njo v pilotsko kajuto. Tam sem našel človeka, ki je bil pijan ali ob pamet. Bil je v beli pajsmaki spodnji obleki in zavil v odev. V pilotski kajuti sta tudi dva železni postelji. Rekel sem mu, da se ladija pogreza in da hočem sekiro. Bojeval se je z menoj kot norec, da me ne pusti notri. Nesreča ga je prav malo vzmirljala. Ne vem, kdo je bil. Vem, da je bil nizko postave in če se ne motim, so bili njegovi lasje posiveli. Minutno kasneje sem videl priti neko ženo iz pilotske kajute. Bila je zadnja žena, ki je zapustila ladjo. Ko sem jo vprašal, kaj dela tam, je rekla, da pripada k parniku. Bila je mlada, še precej okrogločelna žena, tehtajoča 140 funtov. Oblečena je bila v črnokrilo, belo bluzo, lasje so bili črni. Kazala ni razburjenosti, zavoljo nezgode.

Parnik je bil poškodovan pred štirimi tedni, ki je bil sicer lepo poharvan, njegovo ogroženo se je pa izkazalo zelo slabim pri sunku. Tako poročilo je dobil mriški oglednik L. K. Clary. Nesreče niso naznanili ladijskemu nadzorniku, da pregleda telo parnika in konstatira, če je sposoben še za nadaljnjo plovbo.

Pri nezgodi dne 7. junija je bila na parniku gđ. Ana Klapper. Ona pravi: "Bil je strašovit sunek, ki je mnoge potnike podrl na tla. Vsi smo mislili, da je to nas, toda oprostili so parnik na neki način. Parnik je nadaljeval pot in mostovo je omalovalovalo resnost nezgode."

Kapitan Mehl trdi, da je bil ob času nezgode na parniku, mnogi pašarji pa pravijo, da niso videli kapitana.

Ben Murphy, ki se je rešil na ta način, da je skočil skozi okno v vodo, pravi: "Jaz razumem stvar tako, da je ob tem času zapovedoval parniku Dell Siveley."

Kapitan pripoveduje, da je opazil, da se je parnik približal obrežju, ko je neka veja vtisnila okno in čutil je, kakor da ladja

## Stavka brzojavnih uslužbencev odpovedana.

DELAJSKI TAJNIK IN GOM-PERS APELIRA NA KONENKAMPA.

Strajk brzojavnih uslužbencev bi oviral uspešno nadaljevanje vojne.

Washington, D. C. — Na pripočilo delavskega tajnika Wilsona in Samuel Gompersa, predsednika "Ameriške delavske federacije," je S. J. Konenkamp, predsednik Commercial Telegraphers' unionja odpovedal stavko brzojavnih uslužbencev v nedeljo zvečer.

Delavski tajnik Wilson je apeliral na predsednika organizacije brzojavnih uslužbencev, da naj dovolj stavek v interesu uspešnega nadaljevanja vojne, in ga je opomnil, da bodo pritožbe unije upoštevane, kadar vlada prevzame nadzorstvo nad brzojavnimi napravami po določbah, ki jih sprejme kongres.

Mr. Gompers je podpiral apel delavskega tajnika in dejal mr. Konenkampu, naj ne stori nič, kar bi oviralo izvajanje vladnega vojnega programa.

Senat ni v soboto sprejel resolucije, ki pooblastuje predsednika, da prevzame kontrolo nad brzojavnimi napravami. Vseled tega je predsednik instruiral tajnika Wilsona v nedeljo, da naj prestopi, kaj se lahko stori, da brzojavni uslužbenci ne zastavkajo v ponedeljek. Delavski tajnik Wilson je takoj stopil v telefonsko zvezo z mr. Konenkampom v Chicagu in po daljši razpravi o situaciji je predsednik organizacije brzojavnih uslužbencev obljubil, da odustavi stavko.

Delavski tajnik je že prej brzojavil mr. Konenkampu, da naj stavi stavko odloži v sled splošne situacije. Opominja ga, da je predsednik Wilson večkrat izjavil, da v teh težkih časih ni stavka opravljena, dokler niso vsa sredstva za izravnavo izčrpana, ali dokler so taka sredstva na vidiku.

### FORMALNA OTOŽNICA PROTI TVRDKI ARMOUR & CO. VLOŽENA.

Washington, D. C. — Zvezna obrtna komisija je obtožila tvrdko Armour & Co., da prikriva, da je lastnica neke podružne kompanije, ki ima nalogo, da spravi iz trgovine manjše konkurente s tem, da falsificira preiskunje, koliko je maščobe v sirovem maslu in smetani. Zasiłkanje je določeno za dne 15. avgusta.

### 100,000,000 BUŠLJEV ARGENTINSKE PŠENICE ZA ZAVEZNIKE.

Washington, D. C. — Tukaj se je raznesel glas, da mogoče kupijo zavezniki argentinsko pšenično rezervno, ki znaša okoli 100,000,000 bušljev pšenice. Zavezniki bodo plačali pšenico po \$1.44 bušlja. Letos so zavezniki kupili nad 40,000,000 bušljev argentinske pšenice in jo plačali po \$1.35 bušlja.

drči po pesku. Zapovedal je takoj pilotu Tomu, da odrine od obrežja. Šel je na nižji krov, da vidi, kaj se je zgodilo. Takrat je opazil, da se ladija nagiblje in vedel je, da je to slabo znamenje. Voda je pričela prihajati čez spodnji krov in spoznal je, da je ladja izgubljena.

McKinney iz Pekina pravi, da je kapitan po nezgodi odšel na poveljniški mostič. Zaklecal je vsem, naj bodo mirni in hladnokrvni, brodarjem je pa ukazal, naj se ravna po zakonu, ki je uveljavljen na morju ob času takih katastrof.

Rud Ray iz Pekina pravi, da je plesal, ko je občutil prvi sunek. Orkester je prenehal, pa je zopet začel, ko so ljudje klicali: "Naprej s plesom." Kmalu so električne luči ugasnile in v parnik je pričela prihajati voda. Nastal je strašen krik in dve minuti kasneje se je parnik pogreznil na dno reke.

## Provincija Murman potegnila z zavezniki.

Umor nemškega poslanika zavil v misterij.

Avstrija na kolenih za mir.

Kodanj, 8. jul. — Iz zanesljivih virov v notranjosti Rusije poročajo, da so češkoslovaške in poljske čete vjele 3000 avstromoravskih vjetnikov v krvavi bitki ob Dujepru, ki je trajala štiri dni. Poljakov, ki so se vdeležili boja, je cel armadni zbor pod vodstvom generala Michaelisa; drugi poljski zbor pod generalom Muonitskim je tudi v boju z Nemci.

London, 8. jul. — Po vestih iz Kristijanije je tamošnji list "Tirrens Ting" prejel poročilo iz Varoda, da je prebivalstvo na murmanski obali v severni Rusiji pretrgalo zvezo z Rusijo in se pridružilo ententi. Zadnji teden je prišla večja količina živil iz Združenih držav v Murmanski, kar je prebivalce tako navdušilo, da so se izrekli za zaveznike.

Provincija Murman je na severni ruski obali in se razteza 200 milj od Arktičnega morja na severu do Belega morja na jugu in obseza tudi polotok Kola, ki meji s Finsko. Sedež krajevnih oblasti je v Archangelu. Ako zavezniki porabijo to deželo z dovoljenjem prebivalstva za oporišče za bojne operacije proti Nemcem v Rusiji in na Finskem, bodo ingli zelo dobro bazo, kajti pristanišče v Koli ne zamrzne in morská pot je odprta vse leto.

Iz Kodanja poročajo, da operirajo češkoslovaški tudi na Finskem in pri Kandalaku so premagali 3000 mož nemško-finske armade. Kandalak je v severni Finski.

### Bolševiki odklanjajo krivdo za umorjenje nemškega poslanika.

London, 8. jul. — Nadaljne vesti o umorjenju grofa Mirbacha nemškega poslanika v Moskvi, navajajo, da ta čin morda izvira iz maščevanja za umor Volodarskija, bolševiškega komisarja za tisk. Volodarskij je bil zavrtno umorjen, ko se je vračal iz neke seje in morilec še niso našli. O njem pravijo, da je večkrat z besedo napadel nemškega poslanika.

Po vestih iz Berlina je Nikolaj Lenin poslal takoj po napadu na Mirbacha noto sledeče vsebine Joffu, ruskemu poslaniku v Berlinu:

"Dva neznana človeka sta prišla v soboto popoldne v nemško poslanstvo. Imela sta dovoljenje za vstop od posebnega odbora. Ko sta stopila pred nemškega poslanika, sta vrgla vanj ročno granatato in ga ranila tako hudo, da je kmalu umrl. Zastopniki vlade so takoj obiskali poslanstvo in obsojili čin, ki je po našem mnenju politični manevar v provokatorične svrhe. Vlada hoče napeti vse sile, da vjame morilec in ju postavi pred revolucionarno sodišče. Potrebni koraki v varstvo nemškega poslanstva in državljanov so že storjeni. Vlada vam naroča, da izrečete nemški vladi obžalovanje ruske vlade valed tega čina."

Atentatorja še nista vjeta in nihče ne ve, kdo sta in a kakšnim namenom sta ubila grofa Mirbacha.

"Daily Chronicle" napoveduje, da bo Nemčija izrabila ta dogodek — če se ni izvršil z njenim znanjem — za drastični nasoproti Rusiji, češ, da nauči ruske revolucionarje, kako se morajo obnašati proti njenim diplomatom, a obenem ji lahko služi kot dobra pretveza za okupacijo Moskve. Ko so kitajski "bokserji" ubili nemškega poslanika v Pekinu, je kajzer imel znani "hunkski govor," ko je dejal svojim vojakom, ki so šli na Kitajsko, da morajo "kakor Huni pokončiti

vse, da ne bodo Kitajci nikdar pozabili, kdaj so usmrtili nemškega poslanika."

### Ugibanje o intervenciji.

Washington, 8. jul. — Uradniki ameriške vlade še vedno molče, dāl se je Amerika odločila za vojaško intervencijo v Rusiji ali ne, in če se je sploh odločila za kakšno akcijo. V tukajšnih diplomatskih krogih so mnenja, da se je Wilson odločil za vojaško akcijo, ki bo sestavljena iz ameriških in zaveznikih čet; Združene države bodo prispevale eno divizijo in vojakstvo bo baše pripravljeno za odhod v dveh tednih. Ugibanje se predvsem opira na dejstvo, da je takoj po kabinetski seji v soboto, ko je vladna uprava razpravljala o ruskem vprašanju, nastalo nenavadno gibanje v vojnem in mornariškem departmantu, posebno pa v zadnjem. Ne ve se pa, dāl je intervencija namenjena skozi Sibirijo ali murmansko obrežje.

Prerokuje se, da prva uradna izjava o tej zadevi pride iz Vesallisa, kjer se zdaj vrši zborovanje medzaveznikške vojnega sveta. Wilson je bil v brzojavni zvezi z različni zavezniki vladami in ameriški poslaniki v Evropi ter generalom Blomom, ki pripravlja versailskem zborovanju, odkar se vrši, in domneva se, da se zaključki ameriške vlade strinjajo s sklepom medzaveznikškega vojnega sveta.

### AVSTRIJA BERAČI ZA MIR, PA JE NIKOJE NE POSLUŠA.

Kaj počena cesar Karl?

London, 8. jul. — Poročila iz Milana se glase, da je po izpovedi nekega visokega avstro-ogrškega uradnika v Švici poskušal avstrijski cesar odpreti mirovna pogajanja v Bernu, toda načrt se mu ni posrečil.

Milan, 8. jul. — "Secolov" dopisnik v Bernu javlja, da je bil zadnji teden tamkaj posebni poslanec avstrijskega cesarja, ki je hotel priti v dotiko z zavezniki in diplomati v zadevi mirovnih pogajanj, ali povsod je našel zaprta vrata in vrnil se je na Dunaj brez uspeha.

Rim, 8. jul. — Nemški listi iz Avstrije vseljujejo govor dra. Fundera, glavnega urednika klerikalne "Reichpost", ki ga je imel v mestni hiši na Dunaju in v katerem je razpravljaj o intrigah avstrijske cesarice Zite z zavezniki s posredovanjem svojega brata Sikosta Parme. Dr. Funder je dejal, da sta znanu Karlovo pismo knezu Sikstu odgovorna Zita in grof Černin.

Dunajski listi tudi pišejo, da gotovi avstrijski krogi sumijo, da sta cesar Karl in njegova žena v taki zvezi (?) z Italijo. Karl je ba je zabil svoji armadi vporabljeni strupeni plin proti Italijanom v zadnji ofenzivi, dočim je Zita obdolžena, da je poslala v Švico eno svojih dvornih dam s tajnimi načrti avstrijske ofenzive, ki so prišli v roke Italijanom.

### JAVNA TELOVADEBA ČESKEGA SOKOLA.

Chicago, Ill. — V nedeljo je priredil češki Sokol javno telovadbo v Pilsen Parku. Telovadbo so se udeležili telovadci iz držav Illinois, Iowa, Wisconsin in Pennsylvania. Navzočih je bilo do 500 delegatov. Brzojavke so došle od srbskih, slovaških, hrvaških in poljskih sokolskih društev.



# PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oglepu n. pr. (Junija 30—18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

## LE IZ PORAZA KAJZERJEVE NEMČIJE VZKLJE TUDI SVOBODA ZA HOLANDSKO.

Nemčija dobi iz Holandske za denar ali drugo blago 50,000 ton krompirja. Tako je sporočil brzojav.

Pravijo, da ima Holandska pravico prodati ali zamenjati za drugo blago 50,000 ton krompirja. Dobro! Če ima Holandska to pravico, imajo Združene države pravico odtegniti od odmerjenega živeža Holandski toliko živeža, ki je enak 50,000 ton. krompirja. Združene države so v vojni z Nemčijo in imajo logično pravico, da odtegnejo sovražniku živež, ki prihaja iz njih njemu v korist.

Vsakdo razume, da je Holandska v stiski, kajti njene meje se stikajo s sovražniki. Nihče, ki prebiva v Združenih državah ali zaveznikih deželah ne želi, da bi bila pomandrana od kajzerjevih hlapcev, kot sta bili industrijska Belgija in poljedelska Srbija, nad katerima je kajzer izlil svoj žolč, ker sta se postavili v bran proti nemškemu imperializmu in militarizmu. Ravnotako pa ne more razumeti človek pričakovati, da se bo redil sovražnik z živežem, ki prihaja iz Združenih držav, kajti sovražnik vendar ugroža svobodo Združenih držav, zaveznikih dežel in demokracijo vsega sveta. In ta vzrok je tako velik, da potiska vse simpatije za malo Holandsko v kot.

V tej vojni gre za plemenite cilje, ki jih je predsednik Wilson povedal ob grobu George Washingtona, četrtega julija. Ti cilji pa narekujejo Američanom in njih zaveznikom, da združijo vse svoje moči, da čimprej porazijo centralne avtokrate, katerim so mednarodne pogodbe toliko kot navaden kos papirja. Avtokracija mora biti premagana, kajti šele potem vzklje svoboda za vse podjarmljene narode in bo demokracija varna pred nepričakovanim napadom avtokracije. Kadar bo premagana kajzerjeva Nemčija, ne bo neodvisnost Holandske več ogrožena in tudi nji se ne bo treba bati, da čez noč prihrumi vanjo sovražnik in jo pomandra. Iz tega sledi, da je v interesu Holandske same, če Združene države odtegnejo od količine živeža, ki je namenjena Holandski, enako količino živeža, ki je v 50,000 tonah krompirja.

## BAHAVOST NEMŠKIH AVTOKRATOV IN MILITARISTOV JE VZELA ŽALOSTEN KONEC.

Ko je ameriška republika napovedala vojno Nemčiji, so nemški junkerji zagrozili, da bodo potopili vsak ameriški transport. S ponosom so kazali na delo nemških potapljač, ki so pogrezale po nekdanji korzarski metodi mirne in neoborožene trgovske ladje in potniške parnike, na katerih so se vozile žene in otroci. V očeh nemških junkerjev in militaristov so bili taki korzarski čini slavna junaška dela in za to so šli v svoji bahavi domišljiji tako daleč, da so ob napovedi vojne že videli vse ameriške transporte na dnu morja. Zopet drugi nemški militaristi in junkerji so se norčevali iz majhne ameriške armade in klicali na korajžo, češ, kaj nam pa more takala majhna armada, ki je par tisoč milj oddaljena od bojišča, ko smo strli večje armade, ki jih ni bilo treba opremljati na tako daljavo.

Ta bahavost ni bila drugega kot navadno bramaziranje avtokratov, ki si domišljujejo, da so gospodarji vsega sveta.

Minilo je petnajst mesecev, odkar so Združene države vstopile v vojno. Iz majhne armade, ki je štela nekaj nad 200,000 mož ob začetku vojne, je narasla silna armada, ki šteje nad dva miliona mož in od katere je nad en milijon mož že v Franciji. Pri transportiranju čet na bojišče je bilo izgubljenih 291 mož, ali en mož na 3,502 moža. To dejstvo dokazuje, kako bahave in domišljave so bile besede nemških militaristov in junkerjev, ko so grozili s potopom ameriškim transportom.

In "malo" ameriško armado so nemški militaristi že prav dobro občutili, da ne bodo tako hitro pozabili na

šumo Belleau, kjer so prvič izkusili izurjenost in hrabrost ameriške armade in doživeli prvi poraz.

Seveda prihaja zdaj v Nemčiji spoznanje, med zmernejše elemente, da so podcenjevali ameriško sposobnost.

To spoznanje se bo še bolj razširilo v prihodnjih bojih, kajti resnične so besede predsednika Wilsona, da so avtokratje vzbudili moči, ki se ne dajo pobiti na tla, kajti v njih sreč je navdušenje in namen, ki sta nesmrtna in pravo bistvo triumfa.

## DOPISI.

West Frankfort, Ill. — V kolikor je meni znano, se dela v premogovnikih tega okraja vsaki dan. Sicer pa je sedaj vsakda primoran delati ali pa oditi v armado, da na en ali drugi način pomaga razbijati kajzerjevo moč.

Tu je smrtno ponesrečil rojak Jakob Strel, doma nekje z Gorenjskega. Po končanem delavniku je šel k izhodu na vspenjačo. Ko je bil nekako v sredi navpičnega rova, je padel iz vspenjače nazaj v rov kakih 200 čevljev globoko. Njegovo truplo se je pri padcu močno razbilo.

Pokojujnik ni bil član nobenega podpornega društva, toda vseeno ga je sprejelo nekaj članov tukajšnega društva SNPJ. k zadnjemu počitku. Pogreb je bil civilen.

Rožaki, naj vas taki dogodki izuče, da koristite le sebi, ako pristopite k društvu. Pristopajte k SNPJ., ki ima svoja društva povsod, kjer žive Slovenci v Združenih državah. Če ga slučajno v kakšni slovenski koloniji še ni, ga ustanovite.

J. Hostnik.

(Kadar poročate o takih slučajih, je dobro, da navedete starost in natančen rojstni kraj poizvedene, kakor tudi njegove sorodnike. Op. ured.)

Cherry, Ill. — Z žalostnim srcem naznanjam prijateljem in znancem, da mi je po dolgotrajni bolezni umrl ljubljeni soprog Fr. Ferme. Poleg mene je zapustil tudi šest otrok. Starejši sin služi v armadi strica Sama.

Pokojujnik je bil član društva Triglav, šte. 2, SNPJ. in Sv. Martina, KSKJ. Bil je eden ustanoviteljev prvega društva, ki obstoja že kakih 15 let in član KSKJ. okoli 17 let.

Pokopali smo ga na pokopališču v bližini La Salle, da damo društvoma priložnost za udeležbo pri pogrebu in mu tako izkazata zadnji pozdrav. Priponisti moram, da je bil zelo aktiven član društva, dokler so mu to okoliščine dopuščale.

Za časa bolezni ga društveni člani niso mogli dosti obiskovati valed oddaljenosti. Pričakovala pa sem od društvnih članov, da se bodo po možnosti udeležili vsaj pogreba. Toda motila sem se; ako bi ne bili v mrtvaškem sprevedu tri družine, prijatelji pokopnika, bi bila sama z družino na njegovi zadnji poti.

Vsem, ki ste me tolažili ob času smrti ljubega moža, oziroma očeta, udeležencem pogreba in društvoma za venco, ki sta jih položila na krsto pokopnika v zadnji pozdrav, najlepša hvala.

Ivana Ferme, Box 92, Cherry, Ill.

Collinwood, O. — V 154 številki Prosveete se neki hudomušneš norčuje iz moje kuharske umetnosti in mi očita, da se žgance opalim. Kritiziranje kuharske umetnosti ameriških pečlarjev je nekaj novega v naših slovenskih listih. Kdo bi si mislil, da bodo spravili na predmet, ki spada med štiri stene kuhinje, v tako važnih časih v javnost. Ker sem prizadel, moram dati mojim pečlarjem tovaršem nekoliko pojasnila.

Bilo je neki večer, ravno sem pripravljaj večerjo, ko vstopi moj kritikar Collinwoodski in me vpraša, če sem že skuhal večerjo. Pokažem mu skledo žgancev na mizi, jaz sem pa ravno pripravljaj za belo. Ko se tako sučem okoli peči in je bila mast dovolj razbeljena za zabelo žgancev, sem na moje veliko začudenje opazil, da je skleda prazna. Izginili so kar nezabeljeni v notranje prostore mojega vasaovale. Morda so se mu zato, ker se niso bili zabeljeni, zdeli opaljeni.

Meni je žal za tega fanta, (njegovga imena za enkrat še ne izdam) ker ga je tako neusmiljeno zadel ukaz: delati ali v vojsko! Treba bo prijeti za kramp in lo-

pato in pohajkovanje bo le še spomin na preteklost. Zares, čudni časi so prišli za nekatero ljudi. Morda se bo moral na starost tudi on učiti sukati kuharico, samo če je bo znal. Mi imamo skušnje v tem poslu, zato nimajo ljudje, ki imajo v kuharstvu niti najmanjšega znanja, nobene pravice nas kritizirati.

Delavske razmere so še precej povoljne. Tudi brezposelnih je precej, ker jih je moralo mnogo opustiti prejšnja dela vladne nove naredbe vojnega departamenta in si poiskati dela v tovarnah in drugih podjetjih, ki so potrebna za uspešno nadaljevanje vojne.

V nedeljo 30. junija so privedli tukajšni primorski Slovenci veselico v korist Slov. delavskega doma. Dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička. Kako je veselica izpadla v finančnem oziru, mi še ni znano.

John Matjazich.

Is države Kansas. — V nedeljo 14. julija ob 3. popoldne se vrši seja osrednjega odbora organizacije SRZ za okraja Crawford in Cherokee v Krenkarjevi dvorani v Frankliru.

Te seje naj se udeležijo vsi zastopniki ožjih lokalnih organizacij, kakor tudi zastopniki raznih društev iz tistih naselbin, kjer še niso organizirane lokalne organizacije SRZ. Na sejo so vabljeni vsi, ki se zanimajo za naše gibanje.

Na tej seji bomo napravili pregled našega dosedanjega delovanja in sklepali o najuspešnejših načinih delovanja k hitrejšim uspehom v bodočnosti.

Anton Šular, tajnik lokalne organizacije SRZ za okraja Crawford in Cherokee.

Weir, Kans. — Kansas, ena skoro najnaprednejših slovenskih naselbin, je dobila tekom te vojne neke vrste bolezen, ki jo nekateri imenujejo egoizem; navadno ji pa rečemo brezbriznost. Za boljše razumevanje te bolezni s našli primeri, kako je ošel ponosno izjavil: "Meni je vseeno, če raste trava ali ne potem ko bom jaz poginil ali pa v tistih krajih, kjer mene ni."

Vaška stvar na svetu ima svoje vzroke. Eden vzrokov za sedanji svetovni nered, za brezbriznost i. t. d. je tista šestinast mrcina v Berlinu, ki mu pravijo kajzer. To veličanstvo dela vsega svetu velike preglavice, kot tiger, kadar uide iz železne kletke.

Drugi vzrok za brezbriznost tolikih ameriških Slovencev je tudi ta, na katerega sem spomnil naše cenjene voditelje pred tremi ali štirimi leti, da naj se enkrat prenehajo vlivati maslo drug na drugega, kajti ravno ta taktika je največ kriva, da se je naselila v duše našega naroda v tej deželi brezbriznost ali "egoizem". Tako delovanje vodi vedno slabe posledice na narodnem, kulturnem in političnem polju ne samo našemu nego vsakemu narodu. V maso ljudstva se naseli nezaupnost pri opažanju, kako se mrevarijo sedaj eni sedaj drugi. Pri tem pride še mešanje pojmov in kaos je popoln.

Saj niso samo kansaški Slovenci podvrženi tej napaki, nego jo najdete skoro po vseh slovenskih kolonijah.

Koliko stvari smo že započeli! O kolikih smo imeli že obširne razprave! Vse pa je razjedal črv demagogije. Ljudje, ki jim je napredek in izobrazba našega ljudstva pri sreč, so prišli na dan z kledo potovanjske knjižnice, akademije, slovenskega zavetisa itd.; je splavalo po vodi, ker se odgovorni faktorji niso hoteli zavzeti za stvar resnejše, nego jim je bila ljubša demagogična taktika osebnosti.

Sedaj imamo tu eno najvažnejših organizacij, ki zastopa najvažnejši program, kar jih je bilo še kdaj izdanih od ameriških Slovencev. Ako se bomo vrtni na delovanje po naših prejšnjih metodah, potem mila nam majka! To

je Slovensko republikansko združenje.

Priznati moramo, da je še sedaj večina ameriških Slovencev, ki ne razumejo natančneje programa SRZ. Vselej mešanja pojmov in pavesel nezaupljivosti v vse, kar se poraja med našim narodom v tej deželi. In vendar je vsem znano vojni program Združenih držav, ki obstoji iz 14. točk med katerimi je tudi točka, ki zahteva samoodlobovanje narodov o svojih usodah. Slovenci imamo prvič v svoji narodni zgodovini priložnost, da priborimo svobodo našemu narodu v mejah lastne jugoslovanske države. V teh velikih časih, ko se podira stari družabni sistem, ima tudi slovenski narod priložnost, da se otrese stoletnih okovov. Kakor gotovo se je ta vojna pričela, tako gotovo se bo tudi končala. Takrat pa bodo vpraševali Slovenci v domovini: "Kaj ste vi ameriški Slovenci storili za nas, ko smo mi krvaveli, stradali in trpeli proti naši volji za nadaljevanje naše sužnosti? Ni lahka takaka borba, kajti naši sinovi so bili z bajoneti primorani v borbo za interese, ki so bili nasprotni naši narodni eksistenci in demokraciji. Ostali del naroda pa se je nahajal takorekoč med dvema ognjema, ali bolje v dveh bojih. V enem je bil prisiljen pomagati habsburški avtokraciji in v drugem se ji je z vsemi silami upiral. Krvaveli smo v boju na dve strani, da je bilo naše trpljenje naravnost nezno. Vi v Ameriki ste imeli dovolj prilike pomagati nam v domovini v našem boju proti suženstvu in za osvoboditev našega ljudstva od avtokracije centralnih sil v neodvisno državo. Ali ste tudi izrazili to priložnost dovoljni meri, da nam pomagate k hitrejšemu uspehu? Imeli ste priložnost povedati naši gostoljubni republiki, kdo smo in kaj hočemo. Vsemu svetu ste imeli priložnost pojasniti naše želje in naše stališče."

V naši državi so prišli do spoznanja, da bo treba pred narodnim tribunalom enkrat dati odgovor, najprej Slovenci v Frankliru; sedaj se to gibanje razširja dalje in upam, da bo rodilo najboljše uspehe.

Z aktivnim delom v organizaciji Slovenskega republikanskega združenja bomo dokazali, da nismo egoisti, nego boreci za naše dežje, za osvoboditev narodov in za uničenje sistema, ki tare in še nadalje ogroža človeštvo.

Dokazali bomo tukajšnji javnosti, da nas ni sram materinega jezika, da smo narod, stremi po napredku in ljudstvu, ki želi svojemu narodu razvijanje v svobodni in demokratični državi.

A. F. Jeršin.

Grand Haven, Mich. — Vesti iz tega "paradiža" niso razveselile, posebno za nas ne, ki smo direktno prizadeti. Nekateri dopisniki iz raznih farmerskih naselbin se zelo radi pohvalijo, kako udobno žive, kako se zabavajo z lovom na divjačino in ribolovom ter drugimi podobnimi reči. Svari niso vedno tako lepo rožnate, kot jih slikajo nekateri, najmanj pa še tu v okolici Grand Havna. V kolikor jaz poznam tukajšne farmerje, so skoro sami siromaki. Če si hočejo kupiti hlače ali škornje, plačati davek in druge potrebščine, si morajo iskati delo v tovarnah, da služijo potrebne svote za izplačila. Seveda, kdor kupi farmo z gotovim denarjem in mu še ostane par stotakov, nima tako obupne borbe za obstanek. Tisti pa, ki dajo nanjo le par stotakov in ostane na nji par tisočakov dolga, se ne bodo nikdar osvobodili v takih razmerah kot se nahajajo tukajšnji farmerji.

Prošlo leto nismo pridelali skoro ničesar za prodajo, ker so nam vremenske neprilike, posebno pa še huda olana v septembru uničile vse pridelke.

Letos smo imeli zelo lepo pomlad, ki nas je navdajala z upom. Z veseljem smo obdelovali naša polja in lepo je že rasla koroza, fižol, krompir in druga letina. Žetudi je bilo precej suho. Od 22. do 23. junija je bil pa tak mraz, da nam je vse pridelke uničil. Voda je zmrznila četrtr palec debelo kot sredi zime. Polja izgledajo sedaj kot pogorišča in v farmerska sra se je naselil obup. Za sejanje v drugič je sedaj že prepozno, pa tudi nimamo kaj, ker smo morali že prva semena vsa kupiti. No, morda bo usmiljeni bogee napravil kak ču-

dež, da nam pošlje nebeško mazo, kakor nekoč Izraelcem v puščavi. Morda pride tudi newyorški pater Kazimir s svoje ave mico, da bo obudil naša mrtva polja k zopetnemu življenju. Ne sme pa priti z namenom napolniti svojo bisago s \$, kajti teh ne bo dobil med nami.

Čestitam slovenskim fantom v armadi ameriške Unije, ker so šli s takim navdušenjem v boj za principe svetovne demokracije. Želim jim uspeha pri trganju moči kronanah in nekronanah avtokratov, da bo čimprej triumfirala zmaga demokracije.

Jos. Sernel.

## Nesreče v zraku.

Forth Worth, Tex. — Mnogokrat čitamo sedaj o nesrečah v zraku, vendar pa lajki ne razumejo, kaj je povzročilo nezgodo. Zvedenci v avijatikih pravijo, da ima vsaka nezgoda v zraku svoj vzrok. Včasih je tak vzrok jasen, dostikrat je pa znan le mrtvemu letalcu.

Dogodi se, da letalec treščita skupaj v zraku. Za tako nezgodo je iskati vzroke v nespolnjenju pravil, nepoznanju zračnih razmer, slabem materialu, nenadnem strahu letalca ali pa v rezmejni drznosti.

Letalo nima zavore in pilot mora biti vedno pripravljen na vse. Letalo, ki zapusti polje, se nahaja v boljši poziciji kot letalo, ki se spušča na tla. Sedajče letalo na tla leti z večjo hitrijo od dvigajočega letala v zrak. Pilot, ki se dvigne od tal, mora skrbno preudariti začetek svojega poleta in paziti na to, da dovoli, da ga prehiti letalo, ki se ne more izogniti tresku.

Letala, ki lete v eni smeri, morajo biti oddaljena najmanj 200 jardov drugo od drugega, da ne pride do treskov. Če lete mimo od zgoraj ali zdolaj, se mora to izvršiti najmanj v razdalji petdeset jardov. Letala, ki lete drugo proti drugemu, morajo imeti razdaljo 150 jardov, da se ne zgodi nesreča.

Instruktorji pravijo, da največ letalec ponesreči, ker se ne ravna po pravilih. Če se letalec nahaja v določeni višini, tedaj lahko izvrše kolobarje in nizdolne polete, ne da bi se jim kaj zgodilo. Ako pa letalec ne upošteva matematičnih zakonov, po katerih se je učil letati, in napravi en kolobar več, kot ga sme izvršiti, konča navadno polet s slabimi posledicami.

Če letalec pride v počežni veter, se nahaja v veliki nevarnosti, ker se letalo prekuene in pritane letalca k tlom.

Zvedenci pravijo, da se dogodi mnogo smrtnih nezgod, ker letalec izgube priročnost duha. Letalec pronajde, da ni več gospodar nad letalom in skuša letalo izravnati. In če se mu ponesreči pri prvem poizkusu, potem se onesvesti, letalo pade na tla z neznanšo hitrijo in letalec je mrtve, preden letalo treščita na tla.

Dokler se vajenci učijo letati, dobe strog nalog, da morajo slediti vetru. Če se se dogodile nesreče, je bilo dokazano reč, da se vajence ni ravnal po instrukcijah, ampak se je ravnal po svoji volji. Ako se vsako letalo po pravilih nahaja na svojem mestu, je kolizija izključena.

Lajtnant C. S. Chase je opisal pred kratkim nevarnosti v zraku in dolžnosti letalca.

Takozvane vetrovne vreče niso vreče, ampak so mrzli in vroči zračni toki. V vročem zračnem toku se letalo dviga navzgor, v mrzlem pa pada proti tlom. Šume, mokra trava in dreve shlade zrak, na ravni, na katero solnce sije, je pa zrak gorak.

Letalec mora razumeti meteorologijo, fotografijo, brezžično telegrafijo in mora biti strelce s strojno puško. Ko se prične vajence učiti, ne gre takoj sam z letalom v zrak. Kadar pridejo učitelji do prepričanja, da lahko sam vodi letalo, prične zanj najbolj važno vnanje. Zda prične letati v formaciji, potem napravljaja daljše polete in če mora na tla, se lahko zanesa le na svoje instrumente in zemljevide. Po tem izkušnja se prične učiti streljanja s strojno puško. In kadar se te vaje dokončane z dobrim uspehom, postane letalec šele "oko armade".

Častniki, ki zapovedujejo v talskih taboriških v Texasu, pravijo, da je število nezgod majhno v primeri z velikim številom letalec, ki jih izvežbajo.







# LUTERANCI.

Historičen roman. Spisal Anton Koder.

(Dolje)

"Tako sodim jaz, slavni mojster, da če raztegnete vi svoje zanke med Črnučami in Trzinom, ujamete postrv, ki bo tehtala najmanj poldrugi stot, naj se že imenuje Hren ali tista podlasica bistrska, sodnik Kramar!"

"Govori jasno! Kako je to mogoče, Kriškar? Petdeset srebrnjakov ti izplačam tisto uro, ko caplja eden izmed onih v naši mreži."

"Težko ne bode, če morete zaupati svojim ljudem."

"Dvesto jih lahko postavim že jutri zvečer ob cesti med Kamnikom in Ljubljano, ti povem; če ne, naj se ne imenuje kovač Gogala," odgovori s ponosom tovariš.

"Potem je znaga gotova. Veste, posrečilo se mi je priti v škofov hlev v Ljubljani, in speč ondi pod konjskimi jaslami, čul sem natanko, kako so se pogovarjali škofovi služabniki, da se bode peljal bodočo soboto škof v Kamnik ali pravzaprav v mekinjski samostan, kjer bo slovesno umeščenje nove mlade sestre, tiste baronice s Strmola, ki je največ kriva, da so nam pregnali našega Knaflja."

Velikanske priprave se neki delajo za to slavnost. Vse mesto bode pokoncu. A boji se tudi naših ljudi pri tej priložnosti, kakor sem čul. Previdnosti je torej treba. Kamniški sodnik Kramar sam se bo peljal s svojimi biriči škofu do pol pota nasproti. In baš tu mislim jaz, poskusilo bi se lahko — saj veste kaj!"

"Prepušti to pripravo meni, Kriškar! Skrbim le, da je resnica, kar govoriš. Zastonj nočem vzemirjati svojih mož na vseh krajih. — Zaradi tega, če si slišal napačno, dal ti bom priložnosti učiti se, da drugi pot boljše napreduješ."

Poslednje besede je izgovoril Gogala s posebnim naglasom, potem pa je pristavil: "Zdaj hodi! Okoli dveh je po polnoči. V Kamnik imaš poldrugo uro hodit, če ne dremleš s potom. Ob šestih hodim govoriti na tem mestu s pisarjem Nagličem. Tvoja skrb je, da ga pripelješ do tedaj sem."

Prikimal je ponižno Kriškar temu povelju, potem pa priklonil se globoko svojemu videzno zadovoljnemu mojstru, zapustil njegovo spalnico.

## ENOVINJASETO POGAVJE.

Natanko ob navedeni uri korakala sta drugo jutro po cesti od Kampija proti Mengšu dva moža. Če sodimo po njihovih stopinjah, soditi moramo, da se jima zelo mudi. Osebito suhi in slabotnejši potovalec ubiral je izvrstno kamenit pot, da se je precej grbasti in upornemu rdečbradcu komaj dohajal in si neprenehoma brisal z dlano pot raz čelo.

"Da bi te Kurent odnesel, Kriškar smolnati! Noge se ti zapletajo, kakor da bi po jaseh hodil, ali kot da bi doma mlade imel v listju," jezi se tovariš, ko vidi, da se znanec prav nič nanj ne ozira, kakor da bi niti skupaj ne hodila.

"Ti lahko govoriš tako, lakota gosposka, ki se ne veš, kaj se pravi z Gogalo občeati. Kar on reče, velja kakor bi z žebeljem pribil. In to ti povem, če nisva ob pravem času pri njem, obiral naju bode kakor lisca piščanca, ali pa Kramar tebe, ko bi vedel, da tako pošteno dvema gospodarjema služiš."

"Da bi mene, meniš, kvedrina suha? Jaz pa pravim, da bo zija, kakor željna goša, ko mu povem, kako bomo naše sovražnike lovili bodočo soboto, ko bode jaz enkrat birič in sodnik v eni osebi, Kramar pa moj pisar in bo po papirju gosje pero sukal, kakor bi brazdo vlekli in mi rekal gospod milostljivi, jaz pa njemu, kar bode hotel, samo lepega nič."

Vidva sta gotovo pri jesihu bratovščino pila, Naglič, da tako prijetno gladit Kramarja, kakor da bi ga s koprivami pod nosom umival!"

"Koprive bi bile med zanj, kakor je mislil on, da so palice za mojo sestro vijolice, ker jo je ovdila neka pasja dlaka, da z ljubčekom na Graben na sprehod hodi, k spovedi pa ne."

"Z leskovim oljem jo je torej mazilil, hočeš reči, kakor psa, kaj klobaso ukrade?" šali se naga-jivi Kriškar.

"Zdaj je pa ne bode več, ti pravim. Naglič mi ne reči več, ampak lažnik, če nimam jaz v enem tednu Kramarja v pasti. Potem naj gori gleda! Pri Bogu je milost, pri meni je ni!"

Med takim pogovorom sta se približala naša znanca Mengšu. Kriškar se je potem še mnogo trudil, da bi zvedel, kakšen skrivnen načrt ima njegov učeni tovariš proti kamniškemu sodniku in njegovim prijateljem, Naglič pa mu je le smeje se kazal svoje škrbaste zobe, meneč, da se ne spodobijo, da zve preporočnik generalnega štaba, kako se luteranska kaša kuha, predno je ni general Gogala sam okusil in odobril."

Nekaj trenutkov pozneje je mestni pisar Naglič že Gogali dobro jutro voščil in bral na njegovem zaspanem in precej nevoljnem obrazu, da bo treba danes besede varno postavljati, če hoče razvedriti zadnji čas vedno čemerikavega mojstra.

"Ali te je videl kdo, da si k meni prišel?" vpraša najprej Gogala resno svojega tovariša, ter pogleda na cesto, da bi se prepričal, ali je zrak čist pred sovražniki.

"Ni mogoče. Za vrtovi sva hodila s Kriškarjem in od strani v koč, kakor dihur v luknjo."

"Prav je tako, Naglič. Več, nihče ne ve, kdaj se je zadnjič pod nosom popraskal, če že od daleč nasprotnega vetra ne zadiši, kakor medved medu, to si zapomni!"

"Koliko imaš prostih ur na dan?" vpraša da-je Gogala.

"Štirindvajset, če nobene ne prespim ali ne zapijem."

"Ti si torej brez dela. Pognali so te iz službe?" začudi se Gogala.

"Ne sem sam. Kdo bi vedno pisarja služil?"

Zdaj čakam priložnosti, da bom jaz sodnik in Kramar moj pisar. Zakaj bi ne menjala enkrat svojega posla?"

"Rok si nista podala za slovo, Naglič, to dobro vem; pač pa nogi v kvedrastih rokavicah v zadnjo stran, ali kamor je priletelo; in tak spomin navadno dalj časa trpi, kot posiljena prijaznost. Zaradi tega bi rad vedel, kakšna bo kaj tista priložnost, ki te posadi na sodniški stol, Kramarju pa porine gosje pero v roko, ki bode škripalo po tvojem povelju!"

Pri tem vprašanju položil Naglič prst na usta v znamenje, da je skrivnost, kar hoče povedati, potem pa pravi:

"Dobro veš, ti mojster naš, o slovesnosti bodočo nedeljo v Mekinjah. In dan poprej se pelje Kramar ljubljanskemu škofu nasproti. Kaj ko bi — — — tega stavka ne izgovori popolnoma, le z rokama pokaže, kakor da bi bil nekoga v pest dobil in bi mu potem vrat zavil."

"Ti prebrisanost malharska!" začudi se pri tem znamenju Gogala in pristavi:

"Zdaj je že jace bolj pametno od kure. Jaz sklepe kujem kakor sem nekaj železo, ti mi jih pa podiraš, suša učena. Povrh ti moram pa še pripoznati, da tvoje misli niso slabe, če hodo pa kaj sadu rodile, ne moreva že danes soditi. Veš, jaz sem tako sklenil in sodil, da bi bilo dobro, ko bi mi, saj veš, kdo je to, desno govorili č. Hrenom in mu v trzninskih gozdih poplašali dolg za preveliko prijaznost, ki jo skazuje našči stvari. In taka stvar poravna se najhitreje in najbolje s kolcem po glavi ali kamor pade."

Pisar Naglič raztegne pri zadnjih besedah o-braz v take poteze, kakor da bi hotel reči: "Pri-jatelj, misli sem, da imaš več možgan v glavi, kakor je res," potem pa roko proti tovarišu stegne in pravi: "Čemu to? Kaj pomagam nam in naši stvari, če mu pokažemo blag ali neblag del živo-ta? Krik in upor proti nam bo le narastel, kakor če drugne v srčeno gnezdo."

Če moj svet in moja misel kaj velja, rekel bi vam:

Mi razpostavimo v soboto zvečer naše ljudi ob cesti med Trzinom in Črnučami ter skušajmo, da dobimo Kramarja v pest, naj velja, kar hoče. Po-tem ga odpeljemo skrivaj na varen prostor, kjer ga zapremo in postimo tako dolgo, da mu bo pa-jelek pregel želodec in si ne bo upal reči niti bev, če pravimo mi me v nasprotno. Ko bode voljan nato kakor vosek in ponižen kakor tridnevna ova, pokličem ga jaz predse, podam mu papir in go-sje pero ter velim: "Sedi in piši duhovski in de-želni gosposki pismo:"

"Visoka sodnja v mestu Kamniku naznanja, da je zatrt popolnoma krivoverstvo v njenem okraju in da se je prepričala stavnj zdaj, da ni bilo v resnici razširjeno tako, kakor se je v maglici napačno poročilo." Posebna krivica pa se je zgo-dila kaplanu Knaflju, ki je bil po nedolžnem za-tožen od svojih sovražnikov in proganjan na Neni-ško. Le s tem se more popraviti njegova vnebo-vpijoča krivica, da se pokliče nemudoma zopet v domovino, ter se mu za odškodovanje podeli slu-žba mestnega kaplana v Kamniku, katere se mu je bila nekaj nehačona vžela."

Videl boš Gogala, nadaljuje Naglič, "kakor bo Kramarjevo pero praskalo to pismo in kako bode spodaj podpisal svoje ime in pritisnil pečat. In ko je izvršeno poslednje, smo mi zopet na kon-ju."

"Zbegan bo vlada, ki že zdaj ne vé, kako po-stopati pravzaprav proti nam, in škof sam bode napačno podučen; kajti Kramar je bil do sedaj njegova desna roka. S tem pismom pojdem jaz sam k škofu in deželnemu glavarju, opravičujem Kramarja z boleznijo in odpotovanjem v toplice. In kakor bi mignil, sukati se bodo jela imenitna peresa za naš stvar in Knaflja dobimo tako goto-vo domu, kot je amen v očenahu. Za vse drugo bo skrbel potem on sam, to mu zaupaj."

"Učen si in veden, kakor vsi pismouki. Na-glič. Zastonj nisi toliko let služil gosposki in stis-kal kmetiča," povzame zdaj Gogala vesel in pri-stavi:

"Izvrsten je tvoj načrt, samo ko bi se dal ta-ko lahko izvršiti, kakor je lep in imeniten."

"Da bi se ne, misliš! Na tešče ti ga izvedem, če hočeš in ukažeš. Najprvo moramo preslepiti Kramarja, da se pelje zvečer namesto zjutraj ško-fu nasproti; drugič naznanimo škofu, da je po-kliean Kramar po zdravniku v toplice. Tako ga ne pogreša potem nihče. Naposled pa bolnik v toplicah lahko tudi umrje — pri zdravem telesu."

Tako je govoril Naglič. Pri zadnjih besedah pa se mu je tresel glas, kakor da bi se bil sam ne-koliko prestrašil grozne misli; a zatajeval je to svojo zadržko.

"Sterilo se bode, kakor si svetoval, Hren pa se naj zahvali pri tebi za svojo glavo; kajti skle-nil sem že bil, da se šteti njegovi dnevi. Tako pa je boljše, če ne teče krti in se povrh v miru koristi naši stvari. A varuj se, da ne izdaš nikomur naših namer. Tudi ne pravi nikomur, da si pustil pisar-jevo službo!"

"Jaz pošljem še nočoj naše ljudi na ogled, ti pa piši škofu pismo in opraviči Kramarjevo odpo-tovanje; drugo pisanje o škofovem prihodu pa od-daš Cepudru, naj ga Kramarju odnese in ga zvabi v sobotni noči na trznisko cesto."

Dolgo sta še posvetovala potem naša znanca o napadu na kamniškega sodnika in naposled še povabila pri vratih posluške otepajočega Kriška-ja v posvete in v skrivni generalni štab.

## DVAINDVAJSETO POGAVJE.

Pozno je moralo že biti drugo noč, ko je po-tihnil šum v mekinjskem samostanu, kajti pripra-ve za slovesnost ob inštalovanju mlade sestre Lav-re iz imenitne in plemeute rodovine vzemirjale so že nekaj dni prostore sicer tihega zidovja. In ko je spalo ali v samotnih sobah molilo kmalu po-tem vse, odprle so se skrivaje duri neke celice, in iz nje stopi na mračni mostovž visoka, nežna po-doba.

(Dolje sledi).

# Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje)

Vse to je Olgina mati dobro u-videla. Zatorej ni o zadnjem po-nočnem prizoru v hčerini spalnici drugega omenila, kakor da se ima Olga le materini skrbi zahvaliti, da ni spala celo noč v naslonjaču, a o sanjah, o imenu, katerega je Olga v spanju klicala, o vsem tem ni modra mati govorila. Tudi tu-kaj v Porečah, kjer je bila sama z njo, odlagala je od dne do dne svoj namen in očetovo naročilo. A prišla je nagloma ura, ko je mo-rala s hčerjo o vsem govoriti.

Dne 28. majnika, bil je torek, dobi gospa Skenovska pismo od svojega moža. V njem je poročal, da pride gospod nadporočnik Ro-bert Benda že v začetku junija v Poreče. Stanoval bo v sosedni villi ter se lahko vsak dan z Olgo in njeno materjo shaja. Vse drugo pa prepušča njej in hčerki, samo poroča mu naj, kak uspeh je ime-lo njen pogovor z Olgo o nameravani zaroki in zvezi z Robertom. Mati se tedaj ohrabri in sklone, takoj prihodnji dan govoriti s hčerjo o znani zadevi.

"Ne hudujem se več," odgovo-ri ji mirno Rihard, "zdaj ko vem, da tebi s svojo navzočnostjo u-strezam. Ali prej sem bil pač zelo nevoljen, meneč, da me ta oša-b-ni baron zato, da me je prej pre-ziral, še zdaj spravlja ob moj pri-jetni čas na Dunaju. Tvoji načrti o izletih v krasno okolico in tudi na visoke gore, kjer se čuti člo-vekov prostega kakora ptica pod mi-lim nebom, so pač lepi, a izvedejo se le težko! Jaz sam ne poznam namreč dobro okolice, jezika slo-venskega pa, ki se tu med kmeti govori, pa celo ne razumem, in tako bi bilo silno težko napravljati izlete. Povrh pa tudi ne morava midva sama nikamor dalje od to-dit, kajti baron Robert bi naju skušal na vsak način spremljati, a to bi bilo meni kakor tebi s-neljubo."

Vsi bratovi popliskali, bili so se-stri razvidni, a takoj ji pride ne-kaj na misel, kar je itak že v sre- nosila.

"Jaz vem za neko dobro pomoč, za dobrega tovariša."

"Za koga pa," vpraša jo na-gloma Rihard, "vzameš nam?"

Olga bi bila izčezlega srea rada takoj ime svojemu bratu pove-dala, a tega se ni upala storiti. Bala se je, da bi tako izdala svo-jo ljubezen, o kateri seveda brat Rihard niti sanjal ni. Obotavlja se toraj svoj načrt bratu razkriti, meneč, da je itak vse zastoj in da se vsemu velike težkoče u-stavljajo. A ker brat le ne jenja sestre popraševati, kdo bi to bil, naznani mu Olga ime, sramežlivo jo imenujoča dr. Milka Vogrina.

In pri teh besedah zarudi ne-dolžno dekletce tako same sra-mežljivosti v lice, da bi bil brat njeno tajno ljubezen do Vogrina lahko uganil, ko bi ne bila njego-vega pogleda nase vabila ptica tonovska umetno krožujoča nad jezerno gladino.

"Da, res, dr. Vogrin bi nam bil najboljši tovariš," pritrudi Ri-hard vesel svoji sestri. "On je tukaj nekje blizu doma; on po-za vse kraje, gore in doline, ter bi nama lahko bil vodja na vseh izletih. Saj mi je že mnogo pravi-l o koroških visokih gorah, ka-tere je vse obiskal, in rekel mi je tudi že, da bi bilo njegovo najve-čje veselje, ko bi mi mogel en-krat s teh gor kazati krasoto in kin svoje domovine. Da, prav i-maš, ljuba sestra: dr. Vogrin bi nama krajšal in slajšal čas ter delal veselo družino tu na vrh-skem jezeru. Meni samemu je že težko, da nisem tako dolgo z njim govoril. Sedaj nič ne vem o njem, ali je zdrav ali ne. Na zadnji za-bavi pri nas zdel se mi je jako o-tožen, kar ni sicer njegova nava-da. Tudi v kavarni, kamor je na-vadno prejšnjaj, nisem ga vi-del, odkar smo imeli zadnjo ve-selico, in reči moram, da sem ga zelo pogrešal."

Olgi se je sree samega veselja smejala, ko je Rihard tako lju-bo o Milku govoril. Najraje bi bila bratu roke okoli vrata ovila ter s tem pokazala, da se strinja z njegovimi besedami, kajti tudi ona ga že zelo pogreša! Kakor steguje v mraku otrok, ki še ne more govoriti, nežno ročico po-svetli zvezdi na nebu ter skuša ziniti, da bi svojo notranjo željo po zvezdici izreklo, a jezik mu c-

stane nem: tako je bilo Olgi pri sreč. Gledala je v svoji domišlji-ji Milka Vogrina, želeč objeti ga s svojimi rokami ter nasnaniti bratu svoje notranje hrepenenje po njem, ali sramežljivost ji je vezala jezik ter zakrivala Ri-hardu njene srčne želje. Zatorej mu mirno, a vendar s stresočim glasom nehote seže v besedo:

"Tudi jaz sama sem le nekaj besed z njim govorila, ko sva se mati in jaz od Konarskih poslav-ljali. Tedaj mi je rekla grofinja, da odidejo vsi začetkom junija v Belo pri Železnih Kapljah in da nas okoli 15. tega meseca obišče-jo. Danes je pa že 18. junija a mi še nimamo nobenega poročila, kdaj pridejo k nam, in ali so do-speli srečno na Koroško. Da bi se le ne bilo nič hudega pripeti-lo!"

In pri teh besedah je mislilo njeno nežno srce, vse prestraše-no, na Vogrina, ali hitro se zopet potolaži, spominši se, da je mo-lila vsak dan tudi za blagor svo-jeja Milka!

Ko ni Olga v svoji misli zama-knena dalje govorila, pristavi Ri-hard, da je sicer njena misel iz-vrstna, le izvesti jo je težko. Po-tem pa sta se brat in sestra vneto poganjala, kako bi mogla Vogri-na v svojo družbo dobiti: Rihard seveda zato, da bi se kratkočasil in z njim kot koroškim rojakom obiskoval bližnje trge in vase, hodil na strme gore in v krasne doline. — Olga pa, da bi imela človeka v svojem obližju, po ka-terem njeno srce že tako goreče, a brezuspešno hrepeni. Pride li Milko v njeno bližino, in spozna-li ona, da goji do nje če ne ena-ke, pa le slično nagnenost, tedaj dobi ona isto nepremagljivo moč, katero potrebuje njeno srce, da se zoperstavlja sladkim besedah Robertovim. To je bil močan na-gib, ki je silil Olgo, da poskuša zdaj vsi svojo bistroumnost v tem, kako bi pridobila Vogrina v svojo družino, a seveda tako, da bi sama svoje nagnenosti do nje-ga ne izdala!

Ko brat in sestra skupaj pre-mišljajeta, kako bi mogla svoja misel izvesti, približa se jima na-enkrat mati z baronom Robe-rtom sem po gozdiču. Bilo je že pozno popoldne, kedar je nava-dno Robert k Skenovskim do-bajal. Ker pa ni bilo niti Riharda niti Olge od nikoder, napotita se mati in Robert v gozdček iskat ju. Od daleč ju je že zazpilo bistro Olgi no oko! Pri tem se pa deklica kar sklone, tako ji je pogled Ro-berta srce pretresel.

"Za božjo voljo, Rihard, tiho bodiva," vzkliknila je deklica vsa preplašena. Mislila si je nam-reč, da se je mogel njun pogovor že tako daleč slišati, in da sta Robert in mati menda že uganila, o čem se z bratom pogovarja. Kakor se nedolžen otrok, kedar kaj krivega misli ali stori, na-merava, pred materjo ustraši, če se mu nagloma prikaže, ter v svoji neizkušenosti meni, da se mu notranje misli kar na lici be-ro, tako se je zbala tudi Olga za-pazivši mater in Roberta. Zatorej je nagloma vstala, popravljala si obleko ter še enkrat, a tiho re-čla:

"Molčiva zdaj, da naju ne li-šita. Po noči pa premišljajva vsak zase, kako bi se dala najina misel izvesti; jutri se hočeva da-lje posvetovati. Zdaj pa pojdiva njima nasproti, ali več Rihard, pazi, — in pri teh besedah polo-ži prst na usta, — da se ne zago-vorisi!"

Deklici je lice žarelo, in srce ji je samega strahu močno plalo, ko se je z bratom roko v roki pri-bliževala materi in Robertu.

Po bolj etketnem nego prija-teljskem pozdravu med Olgo in Robertom nadaljevala sta zadnji in gospa Skenovska svoj popre-žnji razgovor. Olga se je namreč še vedno čutila razžaljeno, in to tudi očitno kazala Robertu. Tudi zdaj se je bila hitro matere okle-nila, in sicer tako, da sta bila Robert in mati na sredi med njo in Rihardom.

"Vam se torej dozdeva, gos-pod baron, da je naš vrt prevar-čno ali preekonomično urejen," nadaljuje gospa, in vsi štirje ko-rakajo dalje, radovedni, kaj bo-de baronova glava na to odgovo-ri-la.

"Da, to je neovrgljiva resni-ca," odvrne odločno Robert. "Saj imate le domače in za vsa-kdanji žive potrebne rastline po-njem nasajene. Na vseh gredah ne najde človek tropičnega rast-linja, ki bi služilo očem in vo-njavi. To kar je tu, dobi se v va-

kem kmetakem hišnem vrtu ali zelenjaku."

Te besede bile so priprosti go-spe vendar le preveč, in po njih se je čutila prisiljeno, posvetiti malo nazorom baronovim, zasto-rej odgovori odločno:

"Ravno to pa hočem pri hiši imeti, da nisem od drugih odvis-na. Kaj mi pomaga cvetličnjak ali park, poln dišečih in vonjavih cvetlic, ako nima kuharica ze-le-njaki vzeti z domačega vrta? Vi tam doli na Ogrskem dčite lahko hčse, graščine in ville s cvetli-čnjaki in dragimi rožami v njih, a tu pri nas se mora varno go-spodariti, ako hoče človek kaj imeti in si sam pomagati. Tako so delali moji starši, tako delam jaz in bode menda delala tudi moja Olga."

Hčerki je bilo kaj ljubo pri sr-ci, da je mogla materi pomagati, ko je ta nasprotovala Robertu, zatorej pristavi malo nagajivo:

"Da mama, tako bode tudi jaz ravnila kakor ti. A reči pač moram, da bi svojemu možu, če bi mi kaj takega oponašal, pome-tala vse tropično cvetje in rast-linje iz cvetličnjaka, in rajši li-tam nasadila karfiolo, špargle, salato in drugo zelenjad. Jaz ne vem, zakaj bi tukaj na deželi morali imeti poseben park ali se-lo cvetličnjak; saj je vsa narava tako lepa, da se nji gotovo naj-lepši umetni vrtni ne dajo primer-jati!"

"Gospica Olga, vi bodele potem drugače govorili, ko vidite naše umetne vrte doli na Ogrskem," pristavi hitro Robert obrnen pro-ti Olgi. "Že naš vrt okoli gra-ščine je prav lep in tako okusno nasajen, da se mu bodele židili, ko stopite vanj."

"Ne bode mi pač treba, gos-pod baron," odvrne brezobzirno deklica, "ogledovati si vaših parkov na Ogrskem; kar se mene tiče, prepukam vam rada vse vaše vrte, a vi pustite meni mo-jeja! Te je meni najljubši ter-mi je tako k sreči prirastel, da ga ne menjam za vašega najlepše-ga!"

Dekličina odločnost in tako brezobzirna izjava zdela se je Ro-bertu malo čudna. Skušal jo je potolažiti, kajti uvidel je, da ni bilo pametno odkrivati tu svojih nazorov o ekonomiji; zatorej od-govori mirno:

"Danes ste pa kaj huda, gospi-ca Olga. Upam, da ni to vaše pravo mnenje in resno prepričanje. Vi se radi s menoj pokalite, kaj ne, gospica!"

"Ni moja navada, gospod ba-ron, da bi se s kom šalila, naj-manj pa z vami. Ker govorim, je moje sveto prepričanje. Ali vsak dan mi je bolj jasno, da so vaši nazori v vsem in vsakem od mo-jih različni. Če sem še tudi mlada in neizkušena deklica, toliko pa vendar vem in čutim, da bi se vašim idejam ne mogla uklanja-ti."

"Danes si pa kaj čudna in razburjena, Olga!" seže ji mati v besedo. "Kakor nalašč, hočeš vedno le nasprotovati! Da ima baron Robert druge ideje kakor ti, je celo razumljivo; temu je tudi ne smeš židiti. On je že sku-sil mnogo sveta, a živel pa več svojemu vojaškemu poklicu, ka-kor se pa pečal z gospodarstvom. Zatorej ima pa tudi celo druge nazore o njem, kakor pa mi, ki se vedno z njim bavimo. — Kada-začnete, gospod baron," nadalju-je potem Robertu, "sami gospo-dariti na svojem posestvu, kakor ste namenjeni, spoznali bode-te brzo, da imam jaz prav, in sluš-li tudi svojo ženo, ako bode kaj o gospodarstvu razumela."

Pri tej materini opazki se je Olga pretresla. Čutila je, da me-ri mati na njo s temi besedami, in je kar obstala, kakor otrok, če zagleda na potu golazen pred seboj. Nastopila je za nekaj tre-notkov tiho. Nobeden si ni u-pal izpregovoriti. Tudi baron Robert, ki je imel sicer vedno dovolj besed na jeziku, molčal je zdaj, a opazoval vestno, kako so izpreminja na Olginem lic bar-va za barvo. Videl pa je tudi, da se je Olga pri slednjih materinih besedah stresla, kakor da bi bila stopila na gada.

(Nadaljevanje)

## SENAT POTRDL AVANZMA.

Washington, D. C. — Senat je potrdil, da osem brigadnih ge-neralov postanejo generalni major-j, eden in štirideset polkovnikov pa brigadni generali.